

Anja Ivec

Konservatorij za glasbo in balet Maribor

POMEN MOTIVACIJE V PROJEKTU »DIJAKI KOMPONISTI« KONSERVATORIJA MARIBOR

Kratki znanstveni prispevek / Short Scientific Article

Izvleček

Konservatorij za glasbo in balet Maribor od leta 2007 v okviru oddelka strokovnoteoretičnih predmetov izvaja projekt »dijaki komponisti«, s katerim mlade glasbenike motivira k celostni umetniški samouresničitvi, saj združuje tako ustvarjalni kot poustvarjalni pristop. V njem lahko sodelujejo dijaki umetniških in glasbeno-teoretičnih smeri. Mentorji se opirajo na različne oblike in metode dela ter dijake uvajajo v svet iskanja in oblikovanja glasbenih idej. Končni cilj je aktivno vključevanje sodelujočih v procese nastajanja skladbe vse do njene izvedbe in predstavitve na odru. Delo poteka v skupini, s čimer dijaki usvajajo socialne veščine, se učijo vrednot spoštovanja, strpnosti in solidarnosti. Projekt je primer dobre prakse spodbujanja notranje in zunanje motivacije, negovanja vzajemne podpore in medvrstniških odnosov. Mladim umetnikom nudi uvid v možnosti za poklicno pot ter jih motivira za nadaljnja umetniška snovanja.

Ključne besede: motivacija, dijaki-komponisti, kompozicija, soustvarjanje, poustvarjanje

Abstract

The Meaning of Motivation in the Student Composer Project at Conservatory Maribor

Since 2007, the Conservatorium for Music and Ballet Maribor has been carrying out the Student Composer Project in cooperation with the Department for Professional Music Training and Theoretical Subjects. It motivates young musicians to strive for an integrated artistic self-realisation by combining the creative and recreative approach. Students of art and music theory studies may participate in the project. Mentors apply different forms and methods of work to introduce their students to the world of seeking and creating musical ideas. The final objective is the active inclusion of the participants into the composing process – from writing a composition to its performance and presentation on stage. The work is carried out in a group, which helps the students to develop their social skills and learn tolerance, solidarity and respect for each other. The project is an example of the good practice of encouraging the inner and outer motivation of students as well as nurturing mutual support and peer relations. It helps young artists to gain insight into the possibilities of their future professional path and motivates them towards further artistic pursuits.

Keywords: motivation, student composers, composition, co-creation, interpretation

Uvod

V zadnjem času pogosto odmevajo kritike, da šolski sistem ne motivira mladih za učenje, delo in lasten razvoj, prav tako pa naj ne bi spodbujal ustvarjalnosti, ampak naj bi zgolj strmel k usvajanju, pogosto preobsežnega, faktografskega znanja. Konservatorij za glasbo in balet Maribor v okviru učnih procesov spodbuja k ustvarjalnemu mišljenju in delovanju, lastni samouresničitvi, saj se zaveda pomembnosti vsestranskega izobraževanja mladih, ki vpliva na boljše prilagajanje in delovanje v hitro spreminjajočem se svetu. Najboljši način obvladovanja prihodnosti je njeno sooblikovanje. To bodo

zmogli le tisti posamezniki, ki so dobro opremljeni z znanjem ter veščinami in ki so motivirani.

Projekt »Dijaki komponisti« na Konservatoriju Maribor sledi tej zamisli. Tako od leta 2007 strokovnoteoretični oddelek neguje projekt, ki se razvija in vsako leto seže dlje. Gre za edini tovrstni glasbeni avtorski projekt na stopnji gimnazijskega izobraževanja pri nas. Zasluge zanj ima v prvi vrsti idejna mentorica in vodja projekta Alenka Bervar skupaj s kolegoma, profesorjema strokovnoteoretičnega oddelka, Robertom Kampletom in Petrom Novakom Smoličem. Projekt dijake spodbuja k celostni umetniški samouresničitvi, saj sta združena ustvarjalni in poustvarjalni pristop. Mentorji jih skozi različne načine in metode dela uvajajo v svet iskanja in oblikovanja glasbenih zamisli ter jih aktivno vključujejo v procese nastajanja skladbe vse do njene izvedbe in predstavitve na odru. Mentorjem gredo zasluge za spodbude in strokovno vodstvo dijakov ter pozitivno motivacijo mladih komponistov.

Pomen motivacije v projektu dijakov komponistov

Prav pozitivna motivacija ima ključno vlogo pri projektнем delu. Beseda motivacija je eden od zelo pogosto uporabljenih pojmov na vseh ravneh in področjih človekovega življenja. Čeprav je pogosto v rabi, še ne pomeni, da je vedno tudi razumljena. Včasih se celo zdi, da jo razumemo povsem napačno.

Različni avtorji opredeljujejo pomen motiva in motivacije različno, kar se med drugim kaže tudi v precejšnjem številu motivacijskih teorij. Posameznike spodbujajo k delovanju in doseganju ciljev različni motivi, zato ne more biti nobena od teorij najboljša in najprimernejša za vsakogar. Uspešnost delovanja vsakega človeka je odvisna tudi od njegovega znanja, to je od usposobljenosti, psihofizičnih in spoznavnih sposobnosti. Vsaka človekova dejavnost je motivirana.

Znanstvena raziskovanja obravnavajo dve vrsti motivacije: notranjo ali intrinzično in zunanjo ali ekstrinzično (Marentič Požarnik, 2000). O notranji motivaciji govorimo takrat, kadar se posameznik ukvarja z neko dejavnostjo zato, ker ga le-ta osrečuje in zadovoljuje. Cilj njegove dejavnosti je v aktivnosti sami, ki je samonagrajujoča. Kadar se posameznik v procesu glasbenega izobraževanja ukvarja z neko glasbeno nalogo ali dejavnostjo zato, ker ob njej uživa in ker ob glasbeni aktivnosti doživlja notranje zadovoljstvo, je zanj notranje motiviran. Dijake, ki sodelujejo v projektu »dijaki komponisti«, vodijo predvsem notranji motivi. Sami želijo razviti svoje kompetence in doseči, kar jih zanima, ter nekaj novega spoznati oziroma obvladati spretnost komponiranja. Pri tem jih spremljajo spontanost, ustvarjalnost in užitek pri delu.

Kadar se posameznik ukvarja z neko dejavnostjo zaradi posledic, ki ji sledijo, govorimo o zunanji motivaciji. Zunanje motiviran človek deluje zaradi zunanjih posledic, bodisi pozitivnih, kot sta pohvala in nagrada, bodisi negativnih, to sta lahko graja in kazen. Sama aktivnost ga ne zanima, delo je le sredstvo za doseganje pozitivnih posledic in izogibanje negativnim posledicam. V projektu »Dijaki komponisti« med pogosta sredstva zunanje

motivacije uvrščamo tudi povratne informacije in sodelovanje. Zunanja motivacija po navadi ni trajna. Če vir zunanje motivacije izgine, posameznik tega več ne bo počel oziroma dejavnost se preneha.

Med notranjo in zunanjo motivacijo ne moremo potegniti jasne meje, saj se medsebojno prepletata in nenehno nihata (Rotar Pance, 2006). Dijake pri projektnem delu vodijo notranji in zunanji motivi, njihovo razmerje pa se ves čas spreminja. Včasih se lahko obe vrsti motivacije povezuje in s tem vplivata druga na drugo. V projektnem delu na Konservatoriju Maribor sta pomembni notranja in zunanja motivacija, saj mentorji spodbujajo notranjo motivacijo, hkrati pa zagotavljajo, da zunanja motivacija podpira delo v projektu »Dijaki komponisti«.

Za doseganje pedagoških ciljev je treba upoštevati več motivacijskih sredstev, kot so zanimanje za določeno delovanje in napredek, pozitivna povratna informacija, spominjanje na prejšnje uspehe, zastavljanje jasnih in stvarnih ciljev ter oblikovanje načina dela.

Seveda mentorji nimajo vpliva na vse zgoraj naštetе postavke, ki vplivajo na motivacijo dijakov v projektu. Vendar pa je pomembno, da se mentorji zavedajo vplivov na motivacijo za ustvarjalno delo in da jih izkoristijo dijakom v prid. Kot kažejo primeri dobre prakse, naj pri tem uporabljajo čim več različnih motivacijskih strategij.

Raziskava

Namen in cilji raziskave

Z raziskavo želimo na podlagi teoretičnih izhodišč potrditi glasbeno ustvarjalnost dijakov na stopnji gimnazijskega izobraževanja, saj tako zastavljeno delo omogoča celostni glasbeni razvoj. S projektnim delom smo v praksi želeli preizkusiti, kako je mogoče spodbujati ustvarjalno razmišljanje, spoznavanje celotnega procesa nastajanja kompozicije od idejne zasnove, njenega zapisa, organiziranja vaj do realizacije koncerta. Za uspešno delo je nujna motivacija dijakov, zato smo z anketnimi vprašalniki za dijake želeli ugotoviti, kateri dejavniki in v kolikšni meri vplivajo na motivacijo za komponiranje in sodelovanje v projektu »Dijaki komponisti«. Nadalje smo želeli ugotoviti vpliv projekta na razvoj osebnostnih vrednot in socialnih kompetenc sodelujočih dijakov. Zanimala so nas predvsem spodnja vprašanja.

- Kateri so glavni notranji dejavniki, ki vplivajo na motivacijo dijakov za vključitev v projekt »Dijaki komponisti«?
- Kateri so glavni zunanji dejavniki, ki vplivajo na motivacijo dijakov za vključitev v projekt »Dijaki komponisti«?
- Ali je lokus kontrole dijakov notranji ali zunanji?
- Ali imajo mentorji ključno vlogo pri motiviranju dijakov za vključitev v projekt?
- Katere osebnostne vrednote razvijajo dijaki v projektu?
- Katere socialne kompetence razvijajo dijaki v projektu?

Cilj raziskave je torej ugotoviti, kaj vodi dijake pri ustvarjanju in kako ti ocenjujejo svoje delo.

Raziskovalna metoda

Raziskava je bila izvedena po deskriptivni in kavzalno-neeksperimentalni metodi pedagoškega raziskovanja.

Vzorec

Raziskava je bila izvedena v septembru in oktobru 2017. Vzorec je sestavljalo 54 subjektov, od tega 14 dijakov in 40 nekdanjih dijakov Konservatorija Maribor, ki so sodelovali v projektu. Nekateri so bili v projektno delo vključeni večkrat, vendar so šteti le enkrat.

Merski instrument

V raziskavi smo podatke zbirali z anketnimi vprašalniki. Pri oblikovanju anketnega vprašalnika smo sledili zgledu anketnega vprašalnika v *Raziskavi poklicne motivacije slovenskih učiteljev glasbe* in uporabili knjigo *Motivacija – ključ h glasbi*; oboje delo Branke Rotar Pance (2006).

Anketni vprašalnik sta sestavljala dva sklopa. Prvi sklop anketnega vprašalnika je vseboval 12 točk na temo motiviranja v projektu »Dijaki komponisti«. V drugem sklopu smo anketirancem ponudili nabor 12 točk osebnostnih vrednot in socialnih kompetenc, ki jih dijaki razvijajo oziroma negujejo pri projektne delu, po predstavljeni petstopenjski merski lestvici Likertovega tipa. Pri tem ena stran lestvice predstavlja odgovor »Zame v celoti velja«, druga pa »Zame v celoti ne velja«.

Zbiranje in obdelava podatkov

Anketni vprašalnik smo posredovali 59 dijakom in nekdanjim dijakom Konservatorija za glasbo in balet Maribor, ki so od šolskega leta 2012/13 sodelovali v projektu »Dijaki komponisti«. Njihova odzivnost je bila 91,5-odstotna. Končni vzorec je sestavljalo 54 subjektov.

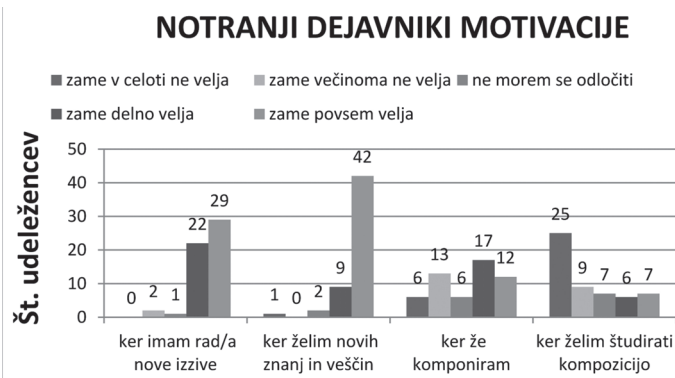
Nekaj (N = 14) anketnih vprašalnikov so dijaki izpolnili osebno, to so bili tisti dijaki, ki se še šolajo na Konservatoriju za glasbo in balet Maribor. Večino odgovorov, to je od nekdanjih dijakov šole (N = 40), smo dobili s pomočjo sodobne tehnologije, po elektronski pošti ali po aplikacijah za hitro sporočanje.

Kvantitativne podatke smo analizirali z računalniškim programom Microsoft Excel. V okviru deskriptivne statistike smo izračunali frekvence (f) in odstotne deleže (%). Najprej smo rezultate obdelali in jih predstavili v grafih, nato pa smo jih interpretirali.

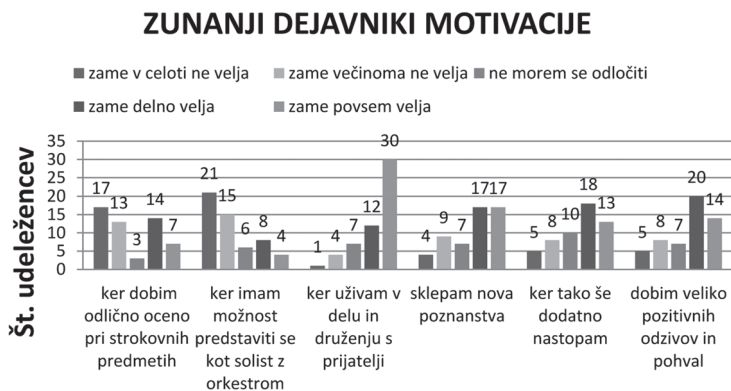
Rezultati z interpretacijo

Predstavljeni rezultati se osredotočajo na področje motivacije dijakov za sodelovanje v projektu »Dijaki komponisti«, njihove notranje in zunanje dejavnike, izvor motivacije ter njihovo vrednotenje projekta.

Graf 1: Notranji dejavniki motivacije

Graf 1 prikazuje rezultate notranjih dejavnikov, ki vplivajo na sodelovanje dijakov v projektnem delu. Dijake najbolj spodbuja interes do novih izzivov (94,5 %), ključna pa je tudi težnja po pridobivanju novih znanj, veščin in izkušenj (94,4 %). Zanimiv je podatek, da kar 53,7 % dijakov, ki so bili vključeni v projekt, samoiniciativno komponira. Zato smo izhajali iz predpostavke, da dijaki, ki so že dejavni v komponiranju, gojijo ambicije za študij teoretskih predmetov in kompozicije. Projekt je namreč primer dobre prakse, ko so nekateri dijaki, ki so sprva gojili pretežno instrumentalne ambicije, celo spremenili svojo pot izobraževanja in se usmerili v študij teoretskih predmetov ali kompozicije. Vendar je raziskava pokazala, da je le 24,1 % takih dijakov, ki so pri vprašanju »ker želim študirati kompozicijo« odgovorili z oceno 4 ali 5. Kar 63 % dijakov je ocenilo, da se v študij teoretskih predmetov ali kompozicije ne bodo usmerili. 13 % dijakov je trenutno še neodločenih. Iz tega predpostavljamo, da kljub poglobljenemu vključevanju v ustvarjalni proces nastajanja skladbe ne moremo sklepati, da se bodo dijaki s tem profesionalno ukvarjali.

Graf 2: Zunanji dejavniki motivacije

Iz rezultatov anket je razvidno, da je najpomembnejši zunanji dejavnik druženje s prijatelji. Kar 77,8 % dijakov je motiviranih z doseganjem novih ciljev in z zabavo, druženjem z vrstniki ter s sklepanjem novih poznanstev. Velika spodbuda dijakom so tudi pohvale in pozitivni odzivi okolice. 62,9 % dijakov je pripisalo slednjemu dejavniku veliko pomembnost. Manjši vpliv imajo odlične ocene, ki jih dijaki dobijo za nagrado za sodelovanje v projektu pri strokovno-teoretičnih predmetih. 55,6 % dijakov je zavzelo stališče, da jim odlične ocene niso vodilo pri sodelovanju v projektu, prav tako jih kar 66,7 % meni, da možnost solističnega nastopanja z orkestrom le v manjši meri vpliva na odločitev za projektno delo. Se pa 57,4 % udeležencev strinja, da je projekt še ena priložnost več za nastopanje, kar je za mlade glasbenike zagotovo dragocena izkušnja.

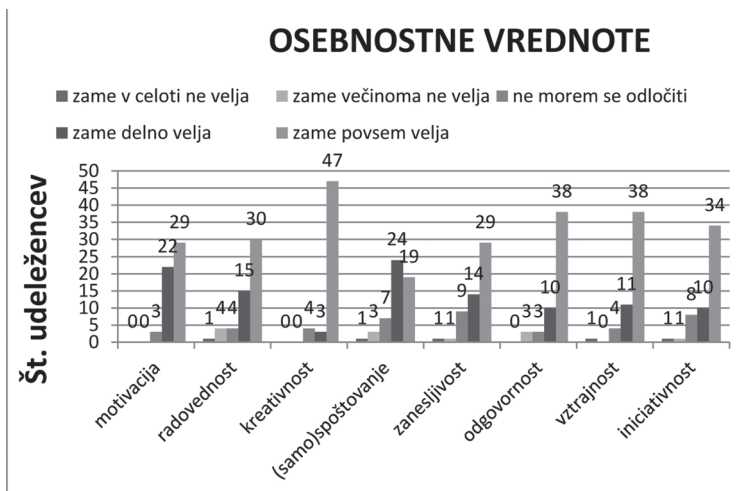
Rezultati so pokazali, da je locus kontrole dijakov pretežno notranji. Najbolj je izražena naravna težnja iskanja in usvajanja novih izzivov, dijaki sledijo osebnim interesom in uri jo sposobnosti (Ryan in Deci, 2000).

Graf 3: Izvor motiviranja

V šoli ima učitelj pomembno vlogo pri motiviranju dijakov. Učitelj lahko spodbuja notranjo motivacijo dijakov tako, da jim vzbuja radovednost in daje občutek kompetentnosti na posameznem učnem področju. Predpostavljali smo, da imajo mentorji

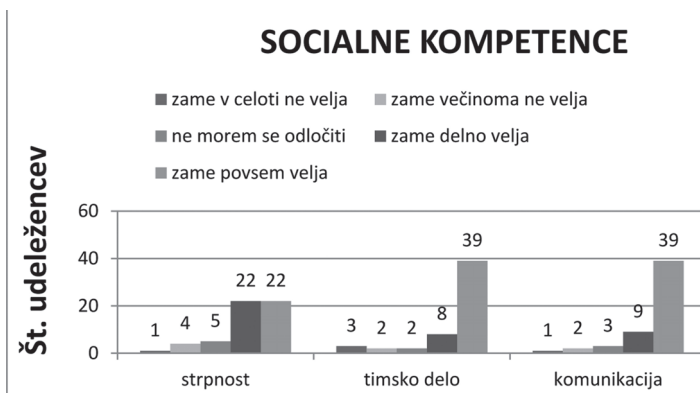
projekta ključno vlogo pri motiviranju dijakov za sodelovanje v projektu. Vendar so rezultati raziskave pokazali, da je kot ključen mentorjev vpliv navedlo 57,4 % anketiranih dijakov, medtem ko kar 83,3 % anketiranih dijakov navaja, da komponirajo po lastnem vzgibu.

Graf 4: Negovanje in razvijanje osebnostnih vrednot

Večina dijakov je zaznala pomembnost razvoja in negovanja osebnostnih vrednot ter socialnih kompetenc v projektu. V prvi vrsti so dijaki izpostavljali visoko motiviranost v projektu (94,4 %). 92,6 % dijakov je menilo, da med osebnostnimi vrednotami najbolj razvijajo prav kreativnost. Sledita ji vztrajnost in odgovornost.

Graf 5: Negovanje in razvijanje socialnih kompetenc

Med socialnimi kompetencami, ki so jih po ocenah dijakov razvili, je na prvem mestu komunikacija. Dijaki prepoznajo pomembnost motivacijske klime, ki je usmerjena k razvoju in predstavlja okolje, v katerem je veliko spodbud za napredek. V takem okolju prevladujeta sodelovanje in timsko delo. Kar 81,4 % dijakov meni, da v projektu negujejo

strpnost in medsebojno spoštovanje. To pa je tudi ključno za uspešno uresničitev končnega cilja, ki pomeni javno predstavitev lastne kompozicije na odru.

Sklepne misli

Ugotavljamo, da je bilo v desetih letih obstoja projekta vanj vključenih več kot sto dijakov in da je v tem obdobju nastalo približno 170 skladb. Vse skladbe, ki so bile izvajane na koncertih, so zapisane, zbrane in urejene v vezani zbirki. Bistvene vrednote predstavljenega projekta so motiviranje za doseganje ciljev projekta, ki vodi k razvijanju glasbenega ustvarjanja, spoznavanje procesov od nastajanja skladbe do njene izvedbe in predstavitve le-te na odru. Nekateri dijaki, ki so sprva gojili pretežno inštrumentalne ambicije, so po novih izkušnjah zaznali motivacijo za nadaljnje poglobljanje ter celo spremenili svojo pot izobraževanja in se usmerili v študij teoretičnih predmetov ali kompozicije. Prav tako pa si mladi glasbeniki skozi ustvarjalne procese pridobivajo dragocene izkušnje, spletajo trdnjše vezi prijateljstva in pripadnosti skupinskemu delu. Tovrstno delo dijake kali v usvajanju socialnih veščin, uči jih vrednot spoštovanja, strpnosti in solidarnosti. Projekt je primer dobre prakse negovanja vzajemne podpore in medvrstniških odnosov, ki navadno presežejo šolske okvire in vodijo v nadaljnja umetniška snovanja.

Literatura

Ivec, Anja (2016). Z glasbo premikamo gore. *Musica noster amor*. Maribor: Konservatorij Maribor, 6–27.

Krajnc, Ana (1982). *Motivacija za izobraževanje*. Ljubljana: Delavska enotnost.

Marentič Požarnik, Barica (2000). *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS.

Marentič Požarnik, Barica (1988). *Dejavniki in metode uspešnega učenja*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

Musek, Jan, Pečjak, Vid (1995). *Psihologija*. Ljubljana: Educy.

Pečjak, Vid (1986). *Poti do znanja*. Ljubljana: CZ.

Rotar Pance, Branka (2006). *Motivacija – ključ h glasbi*. Nova Gorica, Educa.

Ryan, Richard, Deci Edward (2000). *Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions*. <https://mmrg.pbworks.com/f/Ryan,+Deci+00.pdf> (18. 10. 2017).

Uhan, Stane (1999). *Nekaj misli o motivaciji*. Delavska participacija. www.delavska-participacija.com/priloge/ID990503.doc (6. 10. 2017).

Woolfolk, Anita (2002). *Pedagoška psihologija*. Ljubljana: Educy.

Summary

In 2007, the Department for Professional Music Training and Theoretical Subjects at the Conservatory for Music and Ballet in Maribor, Slovenia, organised the first concert to present the composition debuts of their students. Ever since then, the ongoing project for student composers has been providing multi-faceted music education for youngsters and encouraging students to creative thinking, acting and self-realisation. By using the various ways and methods of work, the mentors introduce young music composers to the world of seeking and creating musical ideas, whilst actively including them into the processes of creating compositions, all the way to their performance and presentation on stage. The mentors also take credit for providing encouragement and professional guidance to the students, as well as motivating young composers. The participation in the project is completely voluntary.

We have found, in the ten years of the project's existence, more than 100 pupils have participated in it and around 170 compositions were written in this period. All of the compositions performed at the concerts have been written down, collected and arranged in a case-bound anthology. The essential value of the presented project is motivating the pupils to achieve project objectives, which leads to developing musical creation, getting to know the processes from the creation of a composition to its performance and presentation on stage. Some pupils, who initially had predominantly instrumental ambitions, felt a motivation to further deepen their knowledge after the new experiences they had obtained. Some even changed their educational path and switched to studying theoretical subjects or composition. In addition, the creative processes allow young musicians to obtain valuable experiences, establish firm friendship ties and develop a sense of loyalty for group work. This kind of work helps the pupils to acquire social skills and teaches them the value of respect, tolerance and solidarity. The project is an example of the good practice of nurturing, mutual support and inter-peer relations which usually exceed the school frameworks and lead to further artistic creation.